

Inleiding

Binnenkort, 10 mei 2015 is het 75 jaar geleden dat Duitsland ons land binnenviel, wat voor Nederland het begin van de Tweede Wereldoorlog markeert.

Als *Historische Vereniging* willen we hier aandacht aan besteden door onderstaand artikel, geschreven door ons voormalig redactielid wijlen Willem van Twillert, te herplaatsen. Dit artikel verscheen in de 16^e jaargang in april 1995 bij de 55-jarige herdenking van het begin van de oorlog.

Hoewel het artikel over Jan Baas handelt, is het even zo goed bedoeld als eerbewijs aan Dirk Koelewijn, geboren op 10 oktober 1919 die sneuvelde in Zutphen op 10 mei 1940. Ook denken we aan de slachtoffers die later in de oorlog vielen.

Aansluitend aan dit artikel plaatsen we een gedicht dat werd gemaakt door mevrouw S.M.P. de Jong-Visser, getiteld 'Voor hen die vielen en aan hen die treuren'.

Verdediger van land en volk

Het offer van Jan Baas

Jan Baas en Gerritje Koelewijn in gelukkiger tijden, vlak voor hun huwelijk in 1935.

Op 10 mei 1995 is het 55 jaar geleden dat een van onze dorpsgenoten als slachtoffer ten prooi viel aan het monster dat later De Tweede Wereldoorlog zou worden genoemd. Wat er op die vrijdag de 10e mei 1940 gebeurd is, valt te reconstrueren aan de hand van wat de familie Baas bewaard heeft, met name mevr. Riek Dekkers-Baas en wat haar dochter Gerrike Koelewijn-Dekkers in een werkstuk uit 1989 heeft beschreven.

Jan Baas is geboren op 26 januari 1912. Op 27 september 1935 trouwde hij met Gerritje Koelewijn Vdr.

Op 21 april 1938 werd een dochter geboren: Hendrika Baas, Riek genoemd, die nu gehuwd is met W. Dekkers.

Bij zijn leven werkte Jan Baas als chef op de Schoenfabriek.

Van de reciteervereniging DVO was hij jarenlang bestuurslid, eerst als secretaris en later voorzitter.

Gouda en Enkhuizen

Vanaf september 1939 was Jan Baas gemobiliseerd in Gouda bij het 1e Regiment Bereden Huzaren. Slechts enkele keren kreeg hij verlof om naar Bunschoten te gaan. De spanning rondom Duitsland

was te snijden. Op 10 mei barstte de bom letterlijk en figuurlijk: de Duitsers vielen ons land verraderlijk binnen. Tijdens een grootscheepse actie werd de hele bevolking van Bunschoten geëvacueerd en met schepen naar Enkhuizen vervoerd. Immers Bunschoten lag op een strategisch punt aan het eind van de Grebbelinie.

Onder de evacués bevonden zich ook Gerritje Baas-Koelewijn met haar dochtertje Riek. Nu ze van elkaar gescheiden waren, was de enige mogelijkheid om met elkaar in contact te blijven het schrijven van brieven.

Een paar weken eerder, op 21 april, de verjaardag van dochter Riek, had Jan Baas nog een mooie geborduurde ansichtkaart gestuurd, waar het tweejarige meisje natuurlijk trots op was. Het zou het laatste levensteken blijken te zijn. Alle post voor Bunschoten, werd nu verzonden naar Enkhuizen. En vrouw Gerritje liep iedere keer

Jan Baas als dienstplichtig militair bij het eerste Regiment van de Bereden Huzaren.

even naar het postkantoor in Enkhuizen of er geen brief van haar man bij was. Maar ze snapte er niets van, want terwijl hij anders zo schrijverig was, hoorde ze taal noch teken meer.

Tot op een gegeven moment de gereformeerde dominee op de stoep stond van het adres, waar ze ingekwartierd waren. Om haar het ontstellende bericht van het sneuvelen van haar man mee te delen. Een week nog is zij moederziel alleen met haar kleine meisje in Enkhuizen gebleven, voordat ieder weer werd teruggebracht; dat was vanaf 16 mei. Wrang was dat ze op het inkwartieringsadres geen bezoek aan huis mocht ontvangen: dat vond men teveel gevraagd.

Maar eenmaal terug in Bunschoten gaven velen blijk van hun medeleven. Op 17 mei kwam het officiële bericht van het Nederlandsche Roode Kruis, dat haar man Jan Baas op 10 mei gesneuveld was en dezelfde dag begraven binnen de gemeente Bleiswijk. Maar wat was er eigenlijk gebeurd?

De strijd om Rotterdam

Toen de oorlog op 10 mei 1940 begon, trokken de Duitsers de Nederlandse grens over met de bedoeling zo snel mogelijk via een bliksemanval Nederland in te palmen. Dat moest door de vliegvelden in het westen te bezetten: namelijk vliegbasis Valkenburg bij Leiden, Ockenburg bij Den Haag en Ypenburg bij Delft. Dan kon niemand meer het land uit, met name niet de koningin en de Nederlandse regering, zodat ze direct gevangen konden worden genomen. De hele operatie moest worden uitgevoerd met 430 transportvliegtuigen, waarmee een complete luchtlandingsdivisie kon worden overgebracht. Alles onder commando van de Duitse generaal Kurt Student.

De Juncker transportvliegtuigen vlogen zo laag mogelijk om het luchtafweergeschut te ontwijken en om zo snel mogelijk de manschappen en het materieel te kunnen droppen. Zo werden de hoofdverkeerswegen in het westen gebruikt als landingsbanen.